

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
ФАКУЛЬТЕТ МОРСЬКОГО ПРАВА

ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА
(МИКОЛАЇВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ)

КУЯВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ВЛОЦЛАВЕКУ
(РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРИЧОРНОМОРСЬКІ
ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ЧИТАННЯ»**

10–12 вересня 2021 р.

Частина II

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Дубинський Олег Юрійович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри морського та господарського права, проректор з науково-педагогічної роботи економічних, юридичних та соціальних питань Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова; голова Миколаївського обласного відділення Центру українсько-європейського наукового співробітництва;

dr eng. **Adam Rejmak** – ректор Куявського університету у Влоцлавку (Республіка Польща);

mgr **Joanna Skiba** – завідувач кафедри іноземних мов, керівник міжнародного офісу в Куявському університеті у Влоцлавку (Республіка Польща);

Головко Олег Павлович – кандидат економічних наук, засновник та директор Видавничого дому «Гельветика»;

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва;

Ломжець Юлія Вікторівна – кандидат політичних наук, доцент, завідувачка кафедри морського та господарського права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;

Ломакіна Олена Анатоліївна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувачка кафедри адміністративного та конституційного права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;

Мішина Наталя Вікторівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Тильчик В'ячеслав В'ячеславович – доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України.

СЕКРЕТАР ОРГКОМІТЕТУ:

Сікорський Олександр Петрович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри морського та господарського права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

П 77 **Причорноморські публічно-правові читання:** Матеріали міжнародної наукової конференції, м. Миколаїв, 10–12 вересня 2021 р. – Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Ч. 2. – 200 с.

ISBN 978-966-992-592-3

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну наукову конференцію «Причорноморські публічно-правові читання», яка відбулася на базі Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова 10–12 вересня 2021 р.

УДК 34(063)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Конституційно-правова природа та зміст множинного громадянства Бортник Н. П.	8
Створення та функціонування релігійних організацій: конституційні основи Волкова Д. Є.	11
Міські зібрання Town Hall Meeting як сучасний інструмент участі громадськості у процесах планування місцевого розвитку Динник І. П.	13
Обмеження релігійної свободи в умовах пандемії: конституційні наслідки Животовська І. Ю.	16
Перейменування головами обласних державних адміністрацій об'єктів топоніміки, назви яких містять символіку комуністичного тоталітарного режиму Зозуля О. І.	20
Improvement of the adoption of the municipal charters in Ukraine Idesis I. V.	24
Порівняльний аналіз розвитку виборчої системи України і зарубіжних країн Камардіна Ю. В.	27
Правомірність обмеження права на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції в умовах надзвичайного стану в Україні: проблеми нормативного закріплення Левченко А. В.	31
Право брати участь у місцевому самоврядуванні Мішина Н. В.	35
Інституційна незалежність конституційної юстиції як основа гарантій діяльності суддів Конституційного Суду України Нестеренко Д. О.	37

Деякі теоретичні аспекти проблеми дискримінації Рябовол Л. Т.	40
Суверенітет народу: форми прояву та проблеми реалізації в Україні Чернецька О. В.	44
Межі права на свободу творчості Штефан А. С.	47

СЕЦІЯ 5. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Сутність категорії «лікарська помилка» в кримінальному праві України Когут І. А.	51
Соціально-правові та кримінологічні наслідки пандемії COVID-19: поняття та істотні ознаки Колодяжний М. Г.	54
Конструкції діяння, передбаченого ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації» КК України Красій М. О.	58
Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання Красман К. А.	61
Арешт і пенітенціарний пробаційний арешт у проекті нового Кримінального кодексу України Лисодєд О. В.	65
Вимирання кровавої помсти у Київській Русі (на основі наукових праць І. Малиновського) Матвійчук М. А.	69
Принцип системності як основа розвитку та вдосконалення кримінального законодавства України Олійник О. С.	73
Примушування до шлюбу в проекті Кримінального кодексу України Політова А. С.	75

Апробація програми розвитку емоційного інтелекту неповнолітніх засуджених у виховних колоніях України	
Приймаченко О. М.	78
Детермінанти злочинності у сучасному світі	
Тимошенко В. І.	82
Кримінологічна характеристика та попередження сепаратизму в Україні	
Філіппських М. О., Дубинський І. Ю.	86
Інститут ювенальної превенції у незалежній Україні	
Юзікова Н. С.	90
Актуальні питання використання забороненої символіки в Україні	
Яфонкін А. О., Шевчук В. А.	93

СЕЦІЯ 6. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Проблеми оцінки достовірності електронних доказів у кримінальному провадженні	
Авдєєва Г. К.	97
Питання імплементації Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: кримінально-процесуальний аспект	
Гловюк І. В.	101
Стратегічні напрями підвищення рівня безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту в Україні	
Голіна В. В.	105
Про європейський досвід функціонування антикорупційних судів	
Грига М. А.	109
Сучасні системи експертної оцінки вартості зразків бурштину	
Кірін Р. С., Баранов П. М.	113
Актуальні проблеми розслідування погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу	
Кобець С. В.	118

Щодо можливостей використання безпілотних літальних апаратів під час проведення огляду місця події	
Коваленко А. В.	122
Актуальні питання організації судової експертизи порушених прав інтелектуальної власності	
Петренко В. О., Дорожко Г. К.	125
Щодо сприяння процесуальній активності потерпілого в судовому провадженні	
Ракіпова І. В.	129
Проблеми апеляційного перегляду ухвал суду про обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, про зміну іншого запобіжного заходу на запобіжний захід у виді тримання під вартою, а також про продовження строку тримання під вартою, постановлених під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті	
Смірнова В. В.	133
Використання інформаційних та цифрових технологій при розслідуванні порушень правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою	
Спасенко К. О.	138
Роль судової експертизи у цивільному судочинстві	
Шабалін А. В.	140
СЕКЦІЯ 7. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО	
Бомбардування Шанхаю у 1937 році: прогалина у міжнародному праві як передумова бездіяльності світової спільноти	
Акімов М. О.	144
До питання про поняття міжнародного контролю за дотриманням міжнародних зобов'язань	
Астанкевич Ю. І.	147
Регулятивні засади антикорупційної діяльності: європейський вимір	
Волощенко А. В.	151
Авіація загального призначення: проблема правового визначення	
Григоров О. М.	155

Європейські принципи пропорційності як запорука свободи слова Гуйван П. Д.	159
Issues of regulation of military system relations in Great Britain in the modern international law Ignatieva A. I.	163
Еволюція інституту дипломатичного та консульського захисту в контексті глобалізації Кузьма В. Ю.	167
Застереження про публічний порядок як правовий феномен Малига В. А.	170
Суворий та ефективний контроль у сучасному міжнародному праві: зміст та критерії розмежування Новашок Д. О.	174
Питання міжнародних перевезень у контексті міжнародного приватного права України Радчук О. П.	178
Характеристика складу міжнародних воєнних злочинів проти довілля Садова Т. С.	181
Правовий аналіз поняття «незаконного арешту» під час міжнародного конфлікту та конфлікту не міжнародного характеру Сокиринська О. А.	185
Правові питання блокування та видалення контенту провайдерами відповідно до законодавства ЄС Троцька В. М.	188
Проблеми правового регулювання розвитку штучного інтелекту та чи може штучний інтелект бути автором твору? Федорова Н. В.	191
Міжнародний спір: поняття та способи вирішення Хрідочкін А. В.	194
Виклики сьогодення та майбутнього в умовах кризи міжнародних відносин Шкарнега О. С.	197

right to represent the interests of the territorial community and make decisions on its behalf (Article 1).

The rule-making process takes place in accordance with the regulations of the local council. Unlike acts on the organization and conduct of a local referendum, the regulations are in each local council. Consequently, there will be no procedural problems with the adoption of the charter of the territorial community.

Bibliography:

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

2. Кушнір М. Статут територіальної громади в законодавчому полі держави. URL: <http://old.niss.gov.ua/monitor/november08/1.htm> (дата звернення: 15.07.2021)

3. Макаров Г.В. Проблеми прийняття та функціонування статутів територіальних громад. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1028/> (дата звернення: 15.07.2021)

5. Батанов О. В. Питання розробки та прийняття статуту територіальної громади. *Юридичний журнал*. 2004. № 3. С. 38–40.

6. Шаповал В. М. Безпосередня демократія і представницька демократія у взаємозв'язках . *Право України*. 2004. № 8. С. 8-12.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ І ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Камардіна Ю. В.

кандидат юридичних наук,

доцентка кафедри права та публічного адміністрування

Маріупольського державного університету

м. Маріуполь, Донецька область, Україна

Однією з основних проблем в механізмі функціонування будь-якої демократичної держави, в тому числі і України, є визначення оптимальної виборчої системи, її відповідності вітчизняній специфіки і поєднання соціальної та багатопартійної системи представництва. Особливе значення в структурі взаємодії суспільства і держави має тільки демократична виборча система.

Процеси демократизації суспільного життя в зарубіжних країнах, в тому числі в сфері реалізації такого інституту прямого народного волевиявлення, як виборче право, привертають дедалі більшу увагу серед

науковців. Теоретичне осмислення інституту виборів, його сутності, соціально-політичного призначення є актуальним завданням сучасної науки конституційного права, що має одночасно важливе практичне значення. Все це дає підстави стверджувати, що до числа недосліджених тем науки конституційного права має бути віднесено кілька питань: по-перше, використання комплексного підходу у вивченні виборчої системи і виявленні особливостей її впливу на формування виборчого процесу; по-друге, визначення функціональних властивостей виборчої системи як механізму здійснення влади народом. Не викликає сумнівів, що стабільність інститутів представницької демократії, реальна гарантованість виборчих прав громадян, ефективність управління державою залежать від якості наукової опрацьованості розглянутих проблем.

З питань розвитку виборчої системи України і зарубіжних країн ведуться досить активні дискусії серед вітчизняних дослідників. К дослідженню цього інституту або окремих його аспектів активно звертаються М. В. Афанасьєва [1], А.З. Георгіца [2], Ю. Б. Ключковський [3], Н. Г. Шукліна [2] та інші вчені.

Запровадження тієї чи іншої виборчої системи зумовлюється як суб'єктивними, так і об'єктивними факторами. Безумовно, абсолютної свободи у виборі виборчих систем не існує, велику роль грають об'єктивні чинники – історичні особливості, релігійні, етнічний склад населення. В силу викладених чинників, навколо виборчої системи в цілому і законодавства що її регулює, не вщухають дискусії, виникають інституційні конфлікти і розгортається боротьба суспільно-політичних сил, зацікавлених в своєму варіанті вирішення політико-правових проблем. Очевидно, що названі проблеми не можуть бути вирішені без розробки теоретичної концепції сучасної виборчої системи з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду правового регулювання процесу організації та проведення виборів, яка б адекватно відповідала тим соціально-політичним процесам, які обумовлені здійсненням радикальних реформ в сфері державного управління і націлені на поступальну і результативну реалізацію демократичного потенціалу виборчої системи України.

Досвід формування органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні і зарубіжних державах показав, що до кінцевого результату веде ціла система взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів. Збір в одному з них фактично призводить до зниження ефективності в роботі наступних і, зрештою, порушення роботи системи в цілому. Для того, щоб виборча система чітко виконувала соціальне замовлення, а соціальні очікування в значній мірі збігалися з результатами виборів, необхідно ретельно налаштувати кожен елемент системи.

Нерідко обрана модель виборчої системи отримує конституційне закріплення – в загальних рисах або детально (зокрема, в Бельгії, Ірландії, Австрії, Швеції), що, як правило, ускладнює її швидка зміна.

Проте, виборча система в значній мірі є результатом співвідношення політичних сил в суспільстві, і її зміна на певному етапі розвитку країни може бути вигідним тим чи іншим політичним партіям. Зміна розкладу політичних сил, в результаті поразки на виборах великої політичної партії, якій було вигідно збереження старої виборчої системи, може стати причиною її зміни. Крім того, реформа виборчої системи може бути обумовлена і проявами об'єктивних недоліків існуючої виборчої системи.

Намагаючись виявити найбільш пристосовані для української дійсності і ефективні риси виборчих систем в зарубіжних країнах, треба провести порівняльний аналіз становлення вітчизняної виборчої системи і виборчих систем зарубіжних держав за рядом критеріїв, які представляють найбільше значення. Серед них виділяються такі:

- різноманітність виборчих систем (мажоритарна, пропорційна, змішана та ін.), виходячи зі співвідношення пріоритетів між органами публічної влади конкретної країни. Огляд виборчого законодавства деяких зарубіжних країн дозволяє констатувати, що застосування тієї чи іншої виборчої системи залежить від того, який орган публічної влади знаходиться на вершині ієрархії всієї системи державного управління або, як мінімум, є сполучною ланкою цієї системи і зумовлює порядок формування інших органів влади, а вибір різних варіантів виборчої системи і їх закріплення у виборчому законодавстві залежить від конкретних соціально-політичних умов і є питанням політичної доцільності;

- врахування територіальної побудови держави при виборі виборчої системи. Територія держави, хоча і є дуже істотним критерієм вибору виборчої системи, але, в той же час, вкрай залежним, так як правила задають певні органи публічної влади, а територія найчастіше слугує механізмом досягнення поставленої мети;

- вплив особливостей партійної системи держави на формування виборчої системи. Виборча система певного виду аж ніяк не детермінує формування відповідної партійної системи. Незважаючи на те, що сьогодні партіям належить вирішальна роль у виборчому процесі, трактування партій тільки в якості організаційної форми ведення виборчих кампаній представляється звуженою, оскільки виникнення і розвиток партій і партійних систем має куди більш глибоке соціальне коріння і пов'язане з розвитком політичних форм класових відносин. Функції ж партій ніколи не обмежувалися однією лише виборчою проблематикою, тим більше «технікою» висунення і обрання кандидатів;

– роль міжнародних виборчих стандартів і їх значення для виборчої системи в конкретній державі. Конституційне законодавство значної частини зарубіжних держав нерозривно пов'язане з сучасними міжнародними виборчими стандартами і інтенсивно розвивається на основі взаємозбагачення і гармонізації. Однак на практиці увагу міжнародних організацій викликає, як правило, лише одне питання – чи поділяє національне законодавство загальноєвропейські принципи здійснення виборчих прав. При цьому неважливо, в рамках якої виборчої системи вони будуть реалізовуватися. Вплив міжнародних виборчих стандартів, як пряме, так і непряме, нормативно-правове і доктринальне, на сучасний політичний і виборчий процес очевидно. Разом з тим, не можна не враховувати і ту обставину, що, поряд з позитивними ефектами, використання міжнародних виборчих стандартів на практиці може мати і негативне значення, пов'язане з маніпулюванням результатами голосування, необ'єктивною оцінкою їх результатів;

– менталітет громадян та їх традиції в контексті виборчих відносин. Даний фактор необхідно віднести до категорії найбільш складних явищ, які погано піддаються впливу. Держави змушені підлаштовуватися під характер менталітету громадян і відповідним чином коригувати окремі законодавчі правила. Нерідко наукові прогнози політичної поведінки маси не підтверджуються практичними результатами, а причиною всьому – менталітет виборця. Останнім часом прогнози дуже близькі до результатів на виборах, а значить, законодавцю при побудові нової виборчої системи частково вдалося налаштуватися на «хвилю» національного менталітету.

Аналіз розвитку виборчих систем зарубіжних країн та України, показав, що введення тієї чи іншої моделі виборчої системи відноситься до дискреції законодавця. Держави багато століть шукають таку виборчу систему, яка найбільш точно відображала б волю народу, проте «ідеальних» виборчих систем так і не існує.

Очевидно, що переваги і недоліки тієї чи іншої системи не носять абсолютного характеру, а пов'язані з конкретними обставинами, в яких дана система застосовується, і в доступному для огляду майбутньому, незважаючи на розвиток науки і техніки, «універсальні» виборчі системи, за об'єктивних причин, мабуть, не з'являться.

Отже, зарубіжний і вітчизняний досвід свідчить, що демократичні вибори здатні не тільки легітимізувати політичну систему суспільства, а й забезпечувати залежність діяльності публічних органів влади від уподобань та інтересів громадян. Вибори можна порівняти з провідником, через який політична влада суспільства перетворюється в державну – єдину, цілісну, легальну та легітимну. Механізмом ж такої трансформації виступає виборча система, через сукупність функцій, що реалізуються в конституційно-правовому полі держави. Оскільки вибори також є і

найважливішим інструмент народовладдя, за допомогою якого здійснюються виборчі права громадян, то вибір і використання певної виборчої системи набуває яскравий характер політичної доцільності.

Додаткового дослідження заслуговують також питання щодо перспективи розвитку виборчої системи України і трансформація інститутів представницької демократії в контексті прийняття заходів щодо подальшого підвищенню рівня і якості народного представництва у владі.

Література:

1. Афанасьєва М. В. Критерії законодавчого проектування виборчої системи. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право. 2012. № 2. С. 90-97.

2. Георгіца А.З., Шукліна Н.Г. Проблема конституційної регламентації виборчої системи України в контексті світового досвіду. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2003. Вип. 187.С. 74–82.

3. Ключковський Ю.Б. Загальні проблеми реформування виборчої системи в Україні. *Вибори та демократія*. 2008. № 4 (18). С. 87–92.

ПРАВОМІРНІСТЬ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ТАЄМНИЦЮ ЛИСТУВАННЯ, ТЕЛЕФОННИХ РОЗМОВ, ТЕЛЕГРАФНОЇ ТА ІНШОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ

Левченко А. В.

аспірантка кафедри конституційного та кримінального права

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

В умовах реальної загрози державній чи громадській безпеці або коли державна чи громадська безпека вже порушені, в інтересах держави і суспільства часто виникає потреба змінювати правовий статус громадян. Така зміна означає покладання на громадян додаткових обов'язків та певне звуження можливостей для реалізації деяких прав і свобод. Зміна правового статусу особи шляхом обмеження її прав і свобод є